

Registar **i**spuštanja i **t**ransfera
zagađivanja
(**P**ollution **R**elease and **T**ransfer **R**egister)

Tricia Marcousé i
Viktor Simončič

PRTR je sistem za dostavljanje
informacija o okolišu široj javnosti

- Informacije su bilance zagađivanja industrija i ostalih izvora
- U **JEDNOM** registru pokrivaju se ispuštanja u sve medije; zrak, vodu, tlo
- Novi podaci se dostavljaju svake godine
- Informacija je slobodno dostupna svima
- Omogućava pristup kompletnim podacima o svakom izvoru, kao i mješovitim podacima od različitih vrsta industrije ili različitih zagađujućih materija

U decembru 2003.

- 36 država je potpisalo Kijevski protokol kojim je određen međunarodni standard za PRTR koji će postati norma.
- Potpisnica je Bosna i Hercegovina.

Koji su uvjeti Kijevskog protokola?

Protokolom se zahtjeva od svake države da ustanovi PRTR sa

- Konstantnim **javnim pristupom, bez naknade**, putem interneta ili elektronskim putem u javnim službama (općinama, bibliotekama...) sa pružanjem odgovora na pitanja u roku od mjesec dana
- Mogućnošću **pretraživanja** odvojenih parametara (kapaciteti, zagađujuće materije, mjesto, mediji ispuštanja)

- Strukturom koja je laka za upotrebu i koja **omogućava vezu** sa drugim relevantnim registrima, uključujući PRTR-ove drugih zemalja
- **Standardiziranim stalnim podacima u struktuiranoj, kompjuterskoj bazi podataka;**
- Pokrivanjem ispuštanja i transfera **najmanje 86 zagađujućih materija** koje su propisane Protokolom. To su: staklenički plinovi, izazivači kiselih kiša, kemikalije koje uništavaju ozon, teški metali i pojedine kancerogene materije (poput dioksina);

- pokrivanjem **ispuštanja i transfera** pojedinih tipova **glavnih tačkastih izvora** (sličnim spisku Direktive za IPPC);
- Omogućavanjem izvještavanja o raspoloživim podacima o **ispuštanjima iz difuznih izvora** (npr. transport i poljoprivreda);
- **limitiranim diskrecionim** odredbama; i
- omogućavanjem **javnog učešća** u njegovoj izradi i modifikaciji.

PRTR se mora zasnivati na sistemu izvještavanja industrijskih grana, koje mora biti urađeno

- obavezno
- na godišnjem nivou
- za više medija (zrak, vodu, tlo); ne može se praviti više katastara za JEDAN medij
- specifično za određeni objekat
- za specifične zagađujuće materije kad se odnosi na ispuštanje
- za specifične zagađujuće materije ili otpade kad se odnosi na transfer/prijenos

Struktura izvještaja za PRTR je ista za
sve tvornice/operatorere/zagađivače

Podaci svake zemlje će biti kompatibilni

U budućnosti će biti moguće uraditi analizu i
poređenje, na primjer, emisije svih cementara u
Evropi i Africi

Svaka zemlja mora:

- Usvojiti zakon kojim uvjetuje godišnje izvještavanje industrija (u EU, ovo je uvjet za dobijanje IPPC dozvole, a isto može biti urađeno ovdje sa okolinskim dozvolama)
- Izraditi sistematičnu, laku za pretraživanje bazu podataka u skladu sa uvjetima Kijevskog protokola
- Odrediti sisteme obrade podataka i provjere

- Uraditi JEDAN registar za čitavu zemlju (mogu postojati različite lokalne baze podataka koje se potom moraju sažeti u nacionalnu bazu podataka, s tim da je jedan sistem za razmjenu podataka sa ostalim zemljama)
- Naći načina da integrira podatke o difuznim emisijama sa podacima emisija iz tačkastih izvora

- Odlučiti da li želi da PRTR obuhvati VIŠE od 86 zagađujućih materija
- Izraditi metodu kojom će se omogućiti uključenje zajednice u oblikovanje sistema
- Ustanoviti informacijski sistem (na početku ne mora biti na internetu)

PRTR može biti novi i odvojeni sistem koji se nadopunjuje postojećim podacima i sistemima njihovog prikupljanja – ali to je dodatni trošak za državu i industriju

Pri tome je također komplicirano elektronski provjeravati podatke između međusobno nepovezanih sistema

Ukoliko je moguće, PRTR mora podržavati ostale sisteme izvještavanja, poput izvještavanja za okolinske dozvole i dozvole za ispuštanja.

Šta ovo predstavlja za BiH?

- PUNO posla na izradi stručnih uputstava za industrije (primjer zrak)
- Dizajniranje baza podataka i obrazaca za skupljanje podataka
- Novi hardware i software za ovaj sistem
- Sve ovo zahtjeva NOVAC i VRIJEME.
- Moraju se donijeti odluke o PRIORITETIMA

Moguće opcije za PRTR usklađen sa Kijevskim protokolom

- Izrada PRTR-a na državnoj osnovi sa otvorenim pristupom podacima svima: veza sa ostalim državnim mjestima za razmjenu podataka. Transfer podataka u EEA onda kad BiH pristupi EU.

EEA: European Environment Agency

- Kreiranje seta podataka u odjeljenjima/ institucijama vlade sa kojima imaju pristup državni službenici; transfer setova podataka u EEA i upućivanje javnosti na web stranicu EEA kako bi se pristupilo podacima. Ovim se izbjegava potreba za kompleksnom web stranicom radi širenja informacije

The EU has introduced the EPRTTR to implement Kiev Protocol

**REGULATION (EC) No 166/2006 OF THE EUROPEAN
PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL**

18 January 2006

Sistem EU će pokriti 91 zagađujućih materija, 4 više od broja uslovljenog protokolom i 40 više od trenutnog broja od 50 zagađujućih materija evropskog sistema.

Ovo će postati “standard” za ovaj dio svijeta

- BiH će ODABRATI trenutak kada će svoj PRTR učiniti kompatibilnim Kijevskom protokolu i kada će ga ratifikovati. Nije postavljen rok.
- Sistem se može oformiti u fazama što daje izvjesne prednosti ako se sistem uspostavi polako

Od 2007-2008

- Ustanoviće se elektronski sistem izvještavanja za Kijevski protokol na web stranici Evropske agencije za okoliš/životnu sredinu (EEA).
- Ostale zemlje će imati izrađeno tehničko uputstvo za sve zagađujuće materije o kojima će BiH morati da izvještava
- Biće mnogo više materijala i sistema za kopiranje i upotrebu nego što je to trenutno slučaj

Lekcije koje treba naučiti od pripreme PRTR-a u ostalim zemljama

- Biće relativno jednostavno pružati informaciju o zagađujućim materijama putem EPRT- javnosti.
- Informacija je na raspolaganju za 88 od 96 vrsta materija na predloženom EPRT koji prikazuje najvažnija pitanja, utjecaje na zdravlje, moguće izvore i međunarodno zakonodavstvo kojim su propisane ove vrste.
- <..\My Documents\PRTR\EPER DE.htm>

Informacija za preostalih 8 vrsta je u izradi.

Materijali ne podliježu autorskim pravima.

Potrebno je

- Prevesti iste na lokalni jezik
- Prilagoditi vezu i pozivanja na zakone drugih država i zamijeniti ih članovima zakona BiH
- Uraditi pregled svih referenci glavnih izvora zagađujućih materija kako bi se informacija učinila relevantnom za BiH.

Može se reći da su:

- Obrasci za izvještavanje dostupni na web stranicama. Obrasci se mogu preuzeti, prevesti i prilagoditi prilikama u BiH.
- Tehnička uputstva za industriju su dostupna na web stranicama i mogu se kopirati. Postoje opće upute, specijalne upute za pojedine industrije i neki alati za izvještavanje (Excel sistem za izračunavanje emisija za pojedine aktivnosti).
- Iako ima puno materijala koji se mogu naći kako bi se uradilo opće uputstvo, biće potreban dodatni posao na izradi DOBROG tehničkog uputstva za BiH. Dobro uputstvo je specifično za vrstu industrije i druge uvjete u državi.

Kako uvesti PRTR

PRTR je potrebno razvijati u fazama

- Ministarstva ne mogu staviti na raspolaganje dovoljno osoblja da obradi podatke cjelokupne privrede.
- Greške su mnogo veće u prvim godinama izvještavanja
- Ministarstva/vlade ne mogu uraditi stručno uputsvo za 91 zagađujućih materija i vrste industrija u kratkom periodu

- Privreda će vrlo teško davati podatke ukoliko prvo moraju pročitati 100 stranica tehničkog uputstva
- Najbolje bi bilo izraditi upitnike i uputstva u fazama, tako da se od industrije zahtijeva da na početku napravi nešto što je jednostavnije, te da sistem s vremenom postane složeniji

Koji su primarni učinci potrebni da se podrže okolišna politika i inspekcija?

- Veći dio privrede šalje pojedine izvještaje za PRTR.
- Na ovaj način se kreira registar zagađivača i pomaže se izradi i testiranju sistema izvještavanja
- Skupljanje podataka o zagađujućim materijama, koje su od izuzetne važnosti za BiH
- Skupljanje podataka o zagađujućim materijama o kojima se prema međunarodnim protokolima mora izvještavati, ukoliko je BiH ratificirala protokole

Faza I

1. grupa zagađujućih materija: prvi period izvještavanja (1- 3 godine)

- Zagađujuće materije od izuzetne važnosti za BiH,
- Emisije za koje se lako može uraditi procjena,
- Relevantne emisije za veliki broj poduzeća
- Emisije o kojima se obavezno mora izvještavati prema drugim ugovorima;
- Emisije o kojima postoji praksa
- Emisije za koje postoje obrasci izvještavanja
- Sve sa EPER ‐e liste zagađujućih materija

Group 2, 3 and 4

Uvesti ih u naredne tri godine

Nakon rasprave mogućih rješenja, postoje dogovoreni zahtjevi za PRTR u BiH koji su obrađeni u POLI studiji izvodljivosti

- BiH je potpisnica Kijevskog Protokola. Provest će sistem kompatibilan Kijevskom, ali to može odložiti ratifikaciju protokola dok ne bude imala potpuno funkcionalan i kompatibilan sistem.
- Finalni BiH sistem mora biti kompatibilan sa EPRTTR zahtjevima i treba pratiti EPRTTR Direktivu i dokument uputstva

- Dodatni polutanti i grupe polutanata biće dodati u BiH PRTR kako bi se osiguralo da podaci prikupljeni iz industrije pokrivaju sve zahtjeve međunarodnog izvještavanja za BiH (npr. Konvencija o promjeni klime) koje nisu uključene u EPRTTR listu. Cilj je da se dobije jedan godišnji izvještaj iz industrije koji može zadovoljiti mnogo upotreba.
- Sistem treba biti kompatibilan sa trenutnim zakonodavnim i ustavnim sistemima

- Sistem bi trebao koristiti mrežu NRC i sisteme prikupljanja podataka uspostavljene u drugim projektima kao i sisteme i institucije tehničke izuzetnosti. (RANSMO, SAM projekt, reorganizacija upravljanja vodom prema riječnim bazenima).
- Član 28 okvirnog Zakona o okolišu u oba entiteta zahtjeva od ministarstava nadležnih za pitanja okoliša uspostavu registra zagađivača i polutanata
- Registar zagađivača je sistem koji će biti korišten za politiku, inspekciju i svrhe izdavanja dozvola kao i za PRTR. Uključivat će više objekata nego je zahtjevano EPRT. Trebao bi biti kompatibilan sa ostalim elektronskim sistemima za izdavanje dozvola (okolišnih, otpadnih, građevinskih itd.)

- PRTR sistem će početi sa razvojem registra zagađivača i polutanata čuvanih na jednoj mašini u ministarstvima nadležnim za pitanja okoliša oba entiteta i DB. Baza podataka će biti razvijena kroz trenutni EU LIFE projekt i ažurirana inicijalnim setom podataka baziranim na postojećim informacijama i kratkom upitniku. Studija održivosti treba da pregleda potrebe ministarstava nadležnih za pitanja okoliša u nastavljanju ovog sistema i načinu na koji će ovaj sistem prerasti u potpuni PRTR.
- Podaci će biti sakupljeni unutar svakog entiteta i Brcko Distrikta koristeći kompatibilne sisteme